

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının İçerik Değerlendirmesi

Selahattin KAYMAKCI*

Özet

Ülkemizde cumhuriyet döneminde sosyal bilgiler veya sosyal bilgiler kapsamında kabul edilen dersleri öğretecek öğretmenlerin üç yıllık eğitim enstitüleri, yüksek öğretmen okulları ve eğitim fakültelerinde belirli öğretim programları dâhilinde yetiştirildiği bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmeliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme kullanılmıştır. Bu bağlamda doküman olarak 1998 ve 2006 yıllarında Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programları incelenmiştir. Çalışma sonucunda 1998 ve 2006 programlarının alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerini önemseydiği, ancak ders içerikleri bağlamında iki program arasında önemli farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretmenliği, lisans programı, içerik değerlendirme

Abstract

Throughout the history of Turkish republican period, it is known that social studies teachers or teachers who can teach related course with social studies subjects has been training based on some programs in three years teacher training institutes, teachers' high schools and colleges. The aim of this study is to examine similarities and differences of 1998 and 2006 social studies undergraduate teacher education programs. In this study, document analysis, one of the methods of qualitative inquiry, was used. In this case, 1998 and 2006 social studies undergraduate teacher education programs, prepared by Turkish Council of Higher Education, were explored. The results of study showed that 1998 and 2006 programs pay attention to topics related to subject matters, pedagogy, and general culture knowledge; however contents of courses of these programs have important differences with each other.

Key Words: Social studies teacher education, undergraduate program, content evaluation

Giriş

Sosyal bilgiler, vatandaşlık becerilerini artırmak amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerin birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programlarında sosyal bilgiler; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanısıra beşeri bilimler, doğa bilimleri ve matematiğin uygun olan içeriklerinden oluşarak düzenli ve eşgüdümlü çalışma imkânı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, küreselleşen dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşı olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme becerisini geliştirmek için gençlere yardım etmektir (NCSS, 1992).

Bilindiği gibi sosyal bilgilerin bir ders olarak ortaya çıkışı XX. yüzyılın başlarına kadar gitmektedir. Ancak ülkemizde sosyal bilgiler adı altında bir dersin okutulmasına 1968 yılında başlanmıştır. Tek disiplinli (konu alanı) yaklaşım doğrultusunda tarih, coğrafya ve yurttaşlık (vatandaşlık) bilgisi

*Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, 61330 Söğütlu-Akçaabat/Trabzon, elektronik posta: kaymakci37@yahoo.com

dersleri kapsamında öğretilen konular, 1968 yılında yapılan öğretim programı değişikliğiyle “sosyal bilgiler” adı altında birleştirilerek ilkokul 4 ve 5. sınıflar ile ortaokul 1, 2 ve 3. sınıflarda okutulması kararlaştırılmıştır (Ata, 2009; MEB, 1968; Safran, 2008). Sosyal bilgilerin öğretim programlarında yerini alması ise bu dersi öğretecek öğretmen ihtiyacını gündeme getirmiştir**.

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme tarihesi bu dersin Türk eğitim sisteminde yer almasıyla doğru orantılıdır. Başka bir ifadeyle 1968 öncesinde sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarından söz etmek mümkün değildir. Zira bu döneme egemen olan tek disiplinli yaklaşım anlayışı sosyal bilgiler konularını tarih ve coğrafya öğretmenlerinin okutmasını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda cumhuriyet döneminde Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde tarih-coğrafya bölümünde öğretmen yetiştirilmesiyle başlayan süreç, 1967-1968 öğretim yılından itibaren üç yıllık eğitim enstitülerine bağlı edebiyat bölümünün sosyal bilgiler kısmında devam etmiştir (Altunya, 2006; Bayram, 2003; Öztürk, 2005). Eğitim enstitülerinin 1978-1979 eğitim-öğretim yılından itibaren dört yıllık yüksek öğretmen okullarına dönüştürülmesi esnasında sosyal bilgiler bölümü kaldırılarak yerine tarih-coğrafya ve coğrafya-tarih bölümleri kurulmuştur (Ercan, 2009). 1982 yılından itibaren yüksek öğretmen okullarının eğitim fakültelerine dönüştürülerek üniversitelere devredilmesi sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme usulünde başlangıçta bir değişikliğe neden olmamış ve sosyal bilgiler konu alanını öğretecek öğretmenler sosyal bilimler eğitimi bölümüne bağlı tarih ve coğrafya öğretmenliği anabilim dallarında yetiştirilmeye devam etmişlerdir (YÖK, 2007).

1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmaya başlanması sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirmede önemli dönüm noktalarından bir olmuştur. Özellikle sekiz yıllık zorunlu-kesintisiz eğitime geçiş ve sosyal bilgilerin bütüncül bakış açısıyla ilköğretim 4. sınıftan 7. sınıfa kadar devam eden bir ders olarak yeniden ele alınması eğitim fakültelerinde ilköğretim bölümü bünyesinde sosyal bilgiler öğretmenliği programlarının açılmasını sağlamıştır. Böylelikle 1978-1998 yılları arası dönemde sosyal bilgiler dersini verecek öğretmenleri yetiştirme sorunsalı ortadan kalkmıştır. Ayrıca ülke genelinde tüm sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında merkezî ve ortak müfredat kullanımı doğrultusunda hazırlanan, öğretmen adaylarının yan alan olarak Türkçe derslerini okumalarını da öngören 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı geliştirilerek uygulamaya konulmuştur (Doğanay, 2005; Özav, 2001; YÖK, 1998).

1998-2012 yılları arasında sosyal bilgiler öğretmenliği lisans program geliştirme çalışmalarının sonucusu 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. 2005 yılında ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programının yenilenmesi sonucu ilköğretim-yükseköğretim koordinasyonunun sağlanması ihtiyacı, 1998 sosyal bilgiler lisans programının yapısından kaynaklanan sorunlar, yan dal uygulaması, zorunlu ve seçmeli derslerin niteliği ve sıralanması, program standartlarının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutunda gerçekleşmemesi gibi nedenlerle 2006 yılında yeni bir lisans programı geliştirilerek uygulanmaya başlanmıştır (Ata, 2007; Kızılcıoğlu, 2005; Mentiş-Taş, 2004; YÖK, 2006).

Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi Cumhuriyet döneminde bağımsız bir alan olarak sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının Türk eğitim sistemindeki yerini alması 1998 yılında mümkün olmuştur. Bununla birlikte sosyal bilgiler lisans programının yenilenmesi ise 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. İlgili literatür tarandığında 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarına ilişkin birtakım çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaları 1998 programını değerlendiren çalışmalar (Çınar, 2004; Mentiş-Taş, 2004; Özav, 2001), 2006 programını 2005 ilköğretim sosyal bilgiler programı bağlamında değerlendiren çalışmalar (Açıkalın, 2011; Ata, 2007), vatandaşlık bilgisi boyutunda 1998 ve 2006 lisans programlarını değerlendiren çalışmalar (Merey ve diğ., 2009;

**Bu araştırmada Cumhuriyet döneminde ortaokula, günümüzdeki karşılığıyla ilköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur.

Sönmez ve diğ., 2010) ve her iki programı da karşılaştırmak suretiyle değerlendiren çalışmalar (Çoban, 2010; Ercan, 2009) olmak üzere üç alt grupta değerlendirmek mümkündür:

Ata (2007), 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programını, alan dersleri ve sosyal bilgilerin tanımı ile öğrenme alanları bağlamında 2005 ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programı açısından değerlendirmiştir. Bu çerçevede sosyal bilim disiplinleri ve öğrenme alanları temelinde 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan dersleri de karşılaştırarak sunmaya çalışmıştır. Öte yandan Çoban (2010) çalışmasında 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği programlarını ders saat/kredileri, ders sayısı, ders çeşidi, seçmeli dersler, kategorik açıdan derslerin ağırlığı bağlamında değerlendirmiştir. Ercan (2009) ise ülkemizde ikinci kademeye sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme sistemleri (1923-2008) adlı çalışmasında cumhuriyet döneminde sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme üzerinde durarak ilgili başlıklar altında her iki programı da tanıtmış ve genel anlamda (dersler, isimleri kredileri, yan alan dersleri, yeni programa eklenen ve çıkarılan dersler) değerlendirmeye çalışmıştır. Doğal olarak bu durum her iki lisans programını içerik bağlamında karşılaştıran bir çalışmaya olan ihtiyacı gündeme getirmiştir. Bu bağlamda 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programları ders içeriklerinin bilimsel olarak tespit edilmesinin alanda bulunan eksikliği gidereceği ve sonraki çalışmalara veri kaynağı olacağı düşünülerek bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmeliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymaktır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının ders içerikleri nelerdir?
2. 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu nedir?
3. 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının ders içerikleri nelerdir?
4. 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu nedir?
5. 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı yönleri nelerdir?

Yöntem

Nitel araştırma, sübjektivist görüşün şekillendirdiği, herhangi bir konuyu, insan duygu, düşünce ve davranışlarını derinlemesine doğal ortamında sayısal ölçütler kullanmadan incelemeye olanak sağlayan araştırma türü olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırmada kullanılan yöntemlerden biri de doküman incelemedir. Belgesel gözlem veya belgesel tarama olarak da nitelendirilen doküman inceleme, araştırma konusuyla ilgili mevcut kayıt ve belgeleri incelemeye olanak sağlaması, mevcut durumla ilgili genel eğilimleri, alternatif düşünce ve fikirleri ortaya koyma fırsatı tanınması gibi özellikleri ve amaca uygun olması nedeniyle bu çalışmada kullanılmıştır (Çepni, 2010).

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması:

Çalışmanın veri kaynağı olarak Yükseköğretim Kurulu tarafından 1998 ve 2006 yıllarında uygulamaya konulan Sosyal Bilimler Öğretmenliği Lisans Programları ve ders içerikleri kullanılmıştır (YÖK, 1998; YÖK, 2006). Bu programlar ve içeriklerini ihtiva eden dokümanlar Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölüm Sekreterliği'nden temin edilerek araştırma soruları çerçevesinden taranmıştır.

Verilerin Analizi:

Çalışmada toplanan veriler içerik analizi aracılığıyla çözümlenmiştir. Doküman inceleme yöntemiyle birlikte kullanılabilmesi, toplanan verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde sunmaya olanak sağlaması, verileri daha derinlemesine ve ayrıntılı inceleme fırsatı vermesi gibi nedenlerle çalışmada içerik analizinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışmada veriler, seçmeli dersler üniversiteden üniversiteye değişiklik gösterdiği için, YÖK'ün belirlemiş olduğu ortak müfredatta yer alan dersler bağlamında çözümlenmiştir. Bu kapsamda veriler eş zamanlı olarak analiz yapmak ve güvenilirliği sağlamak amacıyla araştırma soruları doğrultusunda iki ayrı alan uzmanı tarafından kodlanmıştır. Daha sonra yapılan kodlama sonuçları karşılaştırılmak suretiyle uyum yüzdesi (Güvenirlilik= Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş AyrılığıX100) %89.5 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) uyum yüzdesinin %70 veya daha üstü olduğu durumlarda nitel araştırmaların güvenilir kabul edilebileceği görüşünden hareketle çalışmada alan uzmanlarının üzerinde hemfikir oldukları analiz kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmeliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada dokümanların incelenmesi sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

-1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içerikleri:

Tablo 1: 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının ders içerikleri

Temalar	Ders Sayısı	
	f	%
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	11	20.38
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	10	18.52
Genel Kültür	8	14.81
Yan Alan	8	14.81
Coğrafya	8	14.81
Tarih	6	11.11
Vatandaşlık Bilgisi	3	5.56
Toplam	54	100

1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının ders içeriklerine ilişkin bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında YÖK tarafından hazırlanan ortak öğretim programında 7 tema altında toplam 54 ders bulunduğu görülmektedir. Buna göre programda öğretmenlik meslek bilgisi (%20.38), sosyal bilimler/sosyal bilgiler (%18.52), genel kültür, yan alan ve coğrafya (%14.81'er), tarih (%11.11) ve vatandaşlık bilgisi (%5.56) kapsamında değerlendirilen dersler bulunmaktadır.

1998 programında en fazla (%20.38) öğretmenlik meslek bilgisi dersleri bulunmaktadır. Bu dersler; Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Gelişim ve Öğrenme, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Sınıf Yönetimi, Rehberlik, Özel Öğretim Yöntemleri I, Özel Öğretim Yöntemleri II, Okul Deneyimi I, Okul Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması olmak üzere toplam 11 dersten oluşmaktadır.

Program içerisinde sosyal bilimler/sosyal bilgilere ait dersleri (%18.52) de bulunmaktadır. Sosyal bilimler/sosyal bilgiler dersleri; Sosyal Bilimlere Giriş, Felsefeye Giriş, Sosyolojiye Giriş, Psikolojiye Giriş, Ekonomiye Giriş, Siyasal Düşünce Tarihi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri ve Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri olarak toplam 10 tanedir.

Genel kültür dersleri (%14.81) programda yer alan diğer bir ders grubudur. Bu grup içerisinde Bilgisayar, İnsan İlişkileri ve İletişim, Yabancı Dil I, Yabancı Dil II, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Türkçe II: Sözlü Anlatım, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I ile Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II olmak üzere toplam 8 ders bulunmaktadır.

Yan alan veya sertifika alanı dersleri olarak ifadelendirilen Türkçe grubu dersleri (%14.81) 1998 sosyal bilgiler öğretim programı içerisinde yer almaktadır. Genel kültür grubuna benzer şekilde toplam 8 tane olan bu dersler; Türk Dili I: Ses ve Şekil Bilgisi, Türk Dili II: Cümle ve Metin Bilgisi, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Türk Edebiyatı I: Eski Türk ve Türk Halk Edebiyatı, Türk Edebiyatı II: Yeni Türk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı, Konuşma ve Yazma Eğitimi ve Türkçe Öğretimi'nden oluşmaktadır.

Sosyal bilgilerin önemli unsurlarından biri olan coğrafya grubu dersleri (%14.81) programda kendine yer bulmuştur. Toplam 8 dersten oluşan coğrafya grubunda Genel Fiziki Coğrafya, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Türkiye Fiziki Coğrafyası, Siyasi Coğrafya, Çevre Sorunları Coğrafyası ve Günümüz Dünya Sorunları adlı dersler bulunmaktadır.

Tarih grubunda yer alan dersler (%11.11) de programda yer almıştır. Bu dersler; İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı, Ortaçağ Tarihi ve Uygarlığı, İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Osmanlı Tarihi, Cumhuriyet Tarihi ve Çağdaş Dünya Tarihi olmak üzere toplam 6 dersten oluşmaktadır.

Son olarak program içerisinde Vatandaşlık Bilgisi (%5.56) grubu dersleri de bulunmaktadır. Bu grup içerisinde Vatandaşlık Bilgisi I, Vatandaşlık Bilgisi II ve Vatandaşlık Eğitimi Semineri şeklinde toplam 3 ders ele alınmıştır.

-1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu:

Tablo 2: 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu

Temalar	Ders Sayısı	
	f	%
Genel Kültür	5	33.33
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	4	26.67
Yan Alan	3	20.00
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	2	13.33
Tarih	1	6.67
Toplam	15	100

Tablo 2'de 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu açıklanmıştır. Buna göre, genel kültürün (%33.33), öğretmenlik meslek bilgisinin (%26.67), yan alanın (%20), sosyal bilimler/sosyal bilgilerin (%13.33) ve tarih derslerinin (%7.69) oranında örtüştüğü görülmektedir. Bununla birlikte örtüşen derslerin Tablo 1'de verilen coğrafya ve vatandaşlık bilgisi grubu dışındaki toplam 5 temayı ve 15 dersi kapsadığı dikkat çekmektedir.

1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı içerisinde en çok genel kültür grubuna ait derslerin içerikleri (%33.33) örtüşmektedir. Bu derslerden Türkçe I: Yazılı Anlatım yazma öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler, yazmayı değerlendirme gibi unsurlardan ötürü Konuşma ve Yazma Eğitimi dersinin içeriğiyle kesişmektedir. Türkçe II: Sözlü Anlatım dersi içeriğinde bulunan yazma öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler, yazmayı değerlendirme gibi konular nedeniyle Konuşma ve Yazma Eğitimi dersiyle, etkin konuşma ve dinleme ile beden dili gibi konular nedeniyle de İnsan İlişkileri ve İletişim dersiyle örtüşmektedir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden 1945'e kadar Türkiye'de olan gelişmeleri ele aldıkları için Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I ve II dersleri de Cumhuriyet Tarihi ile kesişmektedir.

1998 programında öğretmenlik meslek bilgisi grubu derslerinde (%26.67) de içerik örtüşmesi bulunmaktadır. Bu bağlamda Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi öğretim materyallerinin özellikleri ve seçimi konuyla Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersiyle, öğretim strateji ve yöntemleri ile değerlendirme konularıyla Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersleriyle, yöntem, teknik, materyal ve değerlendirme gibi konularla da Türkçe öğretimi dersiyle örtüşmektedir. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersi Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersine ek olarak materyal geliştirme ve kullanma konuları nedeniyle Türkçe Öğretimi ile kesişmektedir. Özel Öğretim Yöntemleri I ve II ise Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersine ilaveten konu alanındaki ders kitaplarının eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi konusuyla Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi dersiyle ve yöntem, teknik ve değerlendirme gibi konularla Türkçe Öğretimi dersiyle örtüşmektedir.

Yan alan grubunda verilen derslerden üç tanesi (%20) örtüşmektedir. Bu derslerden; Çocuk Edebiyatı Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri dersleriyle, Konuşma ve Yazma Eğitimi dersi İnsan İlişkileri ve İletişim, Türkçe I: Yazılı Anlatım ve Türkçe II: Sözlü Anlatım dersleriyle, Türkçe Öğretimi ise Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersleriyle örtüşmektedir.

Sosyal bilimler/sosyal bilgiler teması altında yer alan derslerin bazılarında (%13.33) örtüşme bulunmaktadır. Buna göre mit, efsane ve şiir gibi edebi metin türleri nedeniyle Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri dersi Çocuk Edebiyatı ile örtüşmektedir. Bununla birlikte yukarıda da açıklandığı gibi ders kitabını eleştirel bakış açısıyla inceleme konusu nedeniyle Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi Özel Öğretim Yöntemleri I ve II konularıyla kesişmektedir.

Programda tarih teması altında sadece tek ders (%6.67) örtüşmektedir. Bu ders ise Atatürk İlke ve İnkılâpları I ve II dersleriyle örtüşen Cumhuriyet Tarihi dersidir.

-2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içerikleri:

Tablo 3: 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının ders içerikleri

Temalar	Ders Sayısı	
	f	%
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	14	23.73
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	14	23.73
Genel Kültür	12	20.33
Tarih	10	16.95
Coğrafya	7	11.87
Vatandaşlık Bilgisi	2	3.39
Toplam	59	100

2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan derslerin içeriklerine ilişkin bilgiler Tablo 3'te ele alınmıştır. Tablo incelendiğinde YÖK tarafından hazırlanan ortak öğretim programı çerçevesinde 6 tema altında toplam 59 dersin bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda ders içeriklerinin öğretmenlik meslek bilgisi ve sosyal bilimler/sosyal bilgiler (%23.73), genel kültür (%20.33), tarih (%16.95), coğrafya (%11.87) ve vatandaşlık bilgisi (%3.39) temaları etrafında sıralandığı tablodan anlaşılmaktadır.

Öğretmenlik meslek bilgisi %23.73'lük oranla en fazla ders sayısına sahip olan iki gruptan biri olmuştur. Bu ders grubunda Eğitim Bilimine Giriş, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Sınıf Yönetimi, Ölçme ve Değerlendirme, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri I, Özel Öğretim Yöntemleri II, Program Geliştirme, Drama, Rehberlik, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması olmak üzere toplam 14 ders bulunmaktadır.

2006 programında %23.73'lük oranla en fazla ders sayısına sahip olan diğer ders grubu sosyal bilimler/sosyal bilgilerdir. Toplam 14 dersten oluşan bu grupta, Sosyal Bilgilerin Temelleri, Sosyal Psikoloji, Arkeoloji, Sosyoloji, Felsefe, Ekonomi, Siyaset Bilimine Giriş, Temel Hukuk, Sanat ve Estetik, Antropoloji, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemesi, Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri ve Sosyal Proje Geliştirme dersleri yer almaktadır.

Programda genel kültür dersleri de (%20.33) önemli bir yer tutmaktadır. Bu ders grubunda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I ve II, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Türkçe II: Sözlü Anlatım, Bilgisayar I ve II, Yabancı Dil I ve II, Özel Eğitim, İnsan İlişkileri ve İletişim, Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme ve Toplum Hizmet Uygulamaları adları altında toplam 12 ders bulunmaktadır.

Tarih %16.95'lik oranla programda kendine yer bulan diğer bir derstir. Toplam 10 dersten oluşan tarih grubunda Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı, İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Ortaçağ Tarihi, Türk Eğitim Tarihi, Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı I ve II, Yeni ve Yakınçağ Tarihi, Çağdaş Dünya Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I ve II dersleri yer almaktadır.

Programda coğrafya içerikli derslere de (%11.87) yer verilmiştir. Bu grup içerisinde Genel Fiziki Coğrafya, Türkiye Fiziki Coğrafyası, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Ülkeler Coğrafyası, Siyasi Coğrafya ve Günümüz Dünya Sorunları olmak üzere toplam 7 ders mevcuttur.

Program içerisinde son olarak vatandaşlık bilgisi grubunda değerlendirilen dersler (%3.39) bulunmaktadır. Sadece iki dersten oluşan bu grupta Vatandaşlık Bilgisi ile İnsan Hakları ve Demokrasi dersleri yer almaktadır.

-2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu:

Tablo 4: 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumu

Temalar	Ders Sayısı	
	f	%
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	6	40.00
Genel Kültür	5	33.34
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	2	13.33
Tarih	2	13.33
Toplam	15	100

Tablo 4'te 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan ders içeriklerinin birbirleriyle örtüşme durumuna yer verilmiştir. Buna göre 2006 programında 4 temada toplam 15 ders birbirleriyle örtüşmüştür. Bu dersler öğretmenlik meslek bilgisi (%40.00), genel kültür (%33.34), sosyal bilimler/sosyal bilgiler ve tarih dersleri (%13.33) olarak sıralanmıştır.

2006 programında en fazla örtüşme %40'luk oranıyla öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde bulunmaktadır. Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi içeriğinde yer alan öğretim araç ve gereçleri konusuyla Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersiyle, öğrenme ve öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri gibi konular nedeniyle Özel Öğretim Yöntemleri I ve etkin öğrenme, çoklu zeka, işbirliğine dayalı öğrenme, yaşam boyu öğrenme, yapılandırmacılık gibi konuları nedeniyle Program Geliştirme dersleriyle örtüşmektedir. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi Öğretim İlke ve Yöntemlerine ilaveten eğitim ve ders yazılımları, bilgisayar destekli öğretim, internet ve uzaktan eğitim gibi konularla Bilgisayar II, öğretim araç gereçleri, bilgisayar ve internetten yararlanma gibi konularla Özel Öğretim I ve II dersleriyle kesişmektedir. Ölçme ve Değerlendirme dersi çağdaş değerlendirme uygulamaları konusu nedeniyle Özel Öğretim II yöntemleri dersiyle örtüşmektedir. Özel Öğretim Yöntemleri I dersi Öğretim İlke ve Yöntemleri, Program Geliştirme ile Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımının yanısıra öğretmen ve öğrenci çalışma kitabı

örneklerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi konusundan dolayı Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri dersiyle kesişmektedir. Özel Öğretim Yöntemleri II dersi yukarıda ifade edildiği gibi Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı ile Ölçme ve Değerlendirme dersleriyle, Program Geliştirme dersi ise Öğretim İlke ve Yöntemleri ve Özel Öğretim Yöntemleri I dersleriyle örtüşmektedir.

Program içerisinde genel kültür derslerinde de (%33.34) örtüşme bulunmaktadır. Bu bağlamda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi Osmanlı Devleti'nin dağılışını konu edinmesi nedeniyle Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı II, Milli Mücadele ve Atatürk dönemi Türkiye konularını içeriğinde bulundurması nedeniyle de Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I dersiyle kesişmektedir. Programda etkin konuşma ve dinleme ile beden dili konularından ötürü Türkçe II: Sözlü Anlatım dersiyle İnsan İlişkileri ve İletişim dersi birbiriyle örtüşmektedir. Toplum Hizmet Uygulamaları dersi sosyal/toplumsal proje hazırlama ve sunma gibi konulardan dolayı Sosyal Proje Geliştirme dersiyle kesişmektedir. Bununla birlikte yukarıda ifade edildiği gibi Bilgisayar II dersi de Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersiyle örtüşmektedir.

Sosyal bilimler/sosyal bilgileri konu edinen derslerden bazılarında da (%13.33) örtüşme mevcuttur. Bu dersler, Özel Öğretim Yöntemleri I dersiyle örtüşen Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri ve Toplum Hizmet Uygulamaları ile örtüşen Sosyal Proje Geliştirme dersleridir.

Son olarak programda tarih teması altında örtüşen dersler de (%13.33) bulunmaktadır. Bu dersler Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I dersiyle örtüşen Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı II ile Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I dersleridir.

-1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı yönleri:

Araştırmanın beşinci sorusu doğrultusunda 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı yönleri Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 5: 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının ders sayısı bakımından benzerlik ve farklılıkları

Temalar	Program Türü			
	1998 Programı		2006 Programı	
	f	%	f	%
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	11	20.38	14	23.73
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	10	18.52	14	23.73
Genel Kültür	8	14.81	12	20.33
Yan Alan	8	14.81	---	---
Coğrafya	8	14.81	7	11.87
Tarih	6	11.11	10	16.95
Vatandaşlık Bilgisi	3	5.56	2	3.39
Toplam	54	100	59	100

Tablo 5'te 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının ders sayısı bağlamında benzerlik ve farklılıklarına yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında öğretmenlik meslek bilgisi grubu derslerinin 1998 programında %20.38 oranında, 2006 programında ise %23.73 oranında yer aldığı görülmektedir. Sosyal bilimler/sosyal bilgiler grubu dersleri ise 1998 programında %18.52'lik, 2006 programında ise %23.73'lük oranlarda kendine yer bulmuştur. Öte yandan genel kültür grubunun 1998 programında %14.81, 2006 programında da %20.33'lük yer işgal ettiği anlaşılmaktadır. Yan alan grubunda yer alan derslerin ise %14.81 ile sadece 1998 programında bulunduğu dikkat çekmektedir. Coğrafya grubu derslerinin 1998 programında %14.81, 2006 programında ise %11.87 oranıyla yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte tarih grubu derslerinin 1998 programında %11.11, 2006

programında %16.95, vatandaşlık bilgisi grubu derslerinin ise 1998 programında %5.56, 2006 programında %3.39 oranları sahip olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablodan hareketle her iki program arasındaki benzerlikler ve farklılıklar şöyle yorumlanabilir: 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür bağlamındaki dersleri önemseydiği ifade edilerek oransal anlamda bu durumun genellikle %50 alan bilgisi, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve %20 de genel kültür şeklinde planlandığı ifade edilmektedir (YÖK, 1998; YÖK, 2006). Bu anlamda programların oransal bağlamda benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu çalışmada seçmeli derslerin dikkate alınmadığı, ayrıca tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi teması altındaki derslerin de sosyal bilimler/sosyal bilgiler grubuna dahil edildiği düşünüldüğünde oransal olarak programların büyükten küçüğe doğru alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür dersleri şeklinde oluşturulduğu söylenebilir.

Çoban (2010) çalışmasında 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders sayısının 1998 programı ders sayısına göre daha fazla olduğunu, sırasıyla alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi dersinde sayısal anlamda bir artış olduğunu ileri sürmüştür. Bu çalışma bulguları da toplam ders sayısı açısından 2006 programının (59 ders) 1998 programına (54 ders) oranla daha fazla ders sayısına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte çalışmada alan bilgisi bağlamında kabul edilebilecek sosyal bilimler/sosyal bilgiler ve tarih grubu derslerinde aradaki farkın 4'er ders, benzer şekilde genel kültür derslerinde aradaki farkın 4 ders, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde ise aradaki farkın sadece 3 ders olduğu görülmüştür. Öte yandan coğrafya ve vatandaşlık bilgisi grubundaki derslerde 2006 programında 1'er derslik azalma yaşandığı ve yan alan bilgisi grubundaki derslerin 2006 programında tamamen kaldırıldığı tespit edilmiştir. Her ne kadar bazı ders ekleme ve çıkarmalar yapılsa da Yılmaz'ın (2009) çalışmasındaki katılımcıların vurguladığı gibi 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında fazla sayıda ders bulunduğu söylenebilir. Ancak yine Yılmaz'ın (2009) belirttiği gibi sosyal bilgilerin doğası, amacı ve disiplinlerarası içeriği göz önüne alındığında sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarındaki ders sayılarının azaltılması olasılığının oldukça düşük olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 6: 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının ders içerikleri bakımından benzer yönleri

Temalar	Ders İçeriklerinin Benzer Yönleri			
	1998 Programı		2006 Programı	
	f	%	f	%
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	7	28.00	6	23.08
Genel Kültür	6	24.00	7	26.92
Tarih	5	20.00	7	26.92
Coğrafya	3	12.00	3	11.54
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	2	8.00	2	7.69
Vatandaşlık Bilgisi	2	8.00	1	3.85
Toplam	25	100	26	100

Tablo 6'da 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında verilen ders içeriklerinin benzer yönleri ele açıklanmıştır. Buna göre 1998 sosyal bilgiler lisans programında yer alan öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, tarih, coğrafya, sosyal bilimler/sosyal bilgiler ve vatandaşlık bilgisi ders gruplarında yer alan toplam 25 ders, 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında aynı temalar dahilinde yer alan toplam 26 ders ile içerik bağlamında benzer özellikler göstermektedir. Bu temalar ve açılımları aşağıda sunulmuştur:

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden bazıları her iki program için benzer özellikler göstermektedir. Bu bağlamda 1998 programında verilen 7 ders ile 2006 programında verilen 6 dersin içerikleri örtüşmektedir. Bu dersler; 1998 programında yer alan dersler (*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Sınıf Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri I, Özel Öğretim Yöntemleri II, Okul Deneyimi I, Okul*

Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması) ve 2006 programında yer alan dersler (*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Sınıf Yönetimi, Rehberlik, Özel Öğretim Yöntemleri I, Özel Öğretim Yöntemleri II, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması*) şeklinde sıralanabilir.

Her iki programda da benzer olan diğer bir ders grubu genel kültür dersleridir. Genel kültür grubu dersleri için 1998 programında toplam 6, 2006 programında ise toplam 7 dersin içeriğinin benzer olduğu belirtilebilir. Bu dersler 1998 programında yer alan *Bilgisayar, Yabancı Dil I, Yabancı Dil II, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II, İnsan İlişkileri ve İletişim* dersleriyle 2006 programında yer alan *Bilgisayar I, Bilgisayar II, Yabancı Dil I, Yabancı Dil II, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II ve İnsan İlişkileri ve İletişim* derslerinden oluşmaktadır.

Tarih grubu dersleri de 1998 programında 5 ders ve 2006 programında ise 7 dersle tabloda kendine yer bulmuştur. Tarih grubundaki dersler 1998 programında yer alan dersler (*İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı, Ortaçağ Tarihi ve Uygarlığı, İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Osmanlı Tarihi ve Cumhuriyet Tarihi*) ve 2006 programında yer alan dersler (*Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı, Ortaçağ Tarihi, İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı I, Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı II, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*) olmak üzere iki alt başlıkta incelenebilir.

Coğrafya grubu derslerinden bazıları da 1998 ve 2006 programlarında benzer şekilde değişmiştir. Bu dersler her iki programda da *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası ve Türkiye Fiziki Coğrafyası* olmak üzere 3'er tanedir.

Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler grubu derslerinden 2'ser tanesi programlarda benzer özellik göstermektedir. Bu derslerin 1998 programında *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, 2006 programında ise *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri* adları altında ifade edilmiştir.

Vatandaşlık Bilgisi grubu derslerinden bir kısmı da her iki programda benzer şekilde yer almıştır. Bu dersler 1998 programında 2 dersten (*Vatandaşlık Bilgisi I ve Vatandaşlık Bilgisi II*), 2006 programında ise sadece 1 dersten (*Vatandaşlık Bilgisi*) oluşmuştur.

1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarında yer alan ders içeriklerinin benzer özellikleriyle ilgili şu yorumlarda bulunulabilir:

2006 programında yer alan bazı derslerin 1998 programında yer alan ilgili derslerin bir devamı olduğu belirtilmektedir (Çoban, 2010; Ercan, 2009; YÖK, 2006). Bu anlamda 2006 programında yer alan bazı derslerin içeriğinin genel itibarıyla 1998 programındaki benzer derslerin içeriğiyle örtüştüğü ileri sürülebilir. 2006 programında yer alan bu dersler dört farklı yaklaşımla yapılandırılmıştır:

İlk yaklaşımda isim ve içeriğini genel anlamda koruyan dersler bulunmaktadır: *İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Türkiye Fiziki Coğrafyası, Yabancı Dil I ve II, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I ve II, İnsan İlişkileri ve İletişim, Sınıf Yönetimi ile Özel Öğretim Yöntemleri I ve II ile Öğretmenlik Uygulaması* gibi.

İkinci yaklaşımda isimleri değiştirilen ancak içeriklerini genel olarak koruyan dersler mevcuttur: *İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı → Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı, Ortaçağ Tarihi ve Uygarlığı → Ortaçağ Tarihi, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri → Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi → Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme → Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* gibi.

Üçüncü yaklaşımda içeriği genel anlamda aynı olan ayrılmış dersler bulunmaktadır: *Osmanlı Tarihi → Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı I ve II, Cumhuriyet Tarihi → Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I ve II, Bilgisayar → Bilgisayar I ve II* gibi.

Dördüncü yaklaşımda ise içeriği genel itibariyle aynı olan birleştirilmiş dersler yer almaktadır: Vatandaşlık Bilgisi I ve II → Vatandaşlık Bilgisi, Okul Deneyimi I ve II → Okul Deneyimi gibi.

Tablo 7: 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının ders içerikleri bakımından farklı yönleri

Temalar	Ders İçeriklerinin Farklı Yönleri			
	1998 Programı		2006 Programı	
	f	%	f	%
Sosyal Bilimler/Sosyal Bilgiler	8	27.59	12	36.37
Yan Alan	8	27.59	----	----
Coğrafya	5	17.24	4	12.12
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	4	13.79	8	24.24
Genel Kültür	2	6.89	5	15.15
Tarih	1	3.45	3	9.09
Vatandaşlık Bilgisi	1	3.45	1	3.03
Toplam	29	100	33	100

Tablo 7’de 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında verilen ders içeriklerinin farklı yönleri açıklanmıştır. Tabloya bakıldığında sosyal bilimler/sosyal bilgiler, yan alan, coğrafya, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, tarih ve vatandaşlık bilgisi temaları altında yer alan ders içeriklerinde farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların 1998 programında toplam 29 derste, 2006 programında ise toplam 33 derste olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Sosyal bilimler/sosyal bilgiler grubu ders içerikleriyle ilgili olarak 1998 ve 2006 programında farklılaşmalar meydana gelmiştir. 1998 programında 8 ders, 2006 programında ise 12 dersin içeriğinde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu dersler, 1998 programında bulunan *Sosyal Bilimlere Giriş, Felsefeye Giriş, Sosyolojiye Giriş, Psikolojiye Giriş, Ekonomiye Giriş, Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri, Siyasal Düşünce Tarihi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi* dersleriyle 2006 programında bulunan *Sosyal Bilgilerin Temelleri, Felsefe, Sosyoloji, Sosyal Psikoloji, Ekonomi, Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemesi, Arkeoloji, Siyaset Bilimine Giriş, Temel Hukuk, Sanat ve Estetik, Antropoloji ve Sosyal Proje Geliştirme* dersleridir.

Her iki programda farklı şekilde yer alan ders gruplarından biri Yan Alan’dır (Küçükahmet, 2007). 1998 programında yan alan grubunda toplam 8 ders vardır ve bu derslerin hiçbiri 2006 programında yer almamıştır. Bu dersler, Tablo 1’de de ifade edilen, *Türk Dili I: Ses ve Şekil Bilgisi, Türk Dili II: Cümle ve Metin Bilgisi, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Türk Edebiyatı I: Eski Türk ve Türk Halk Edebiyatı, Türk Edebiyatı II: Yeni Türk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı, Konuşma ve Yazma Eğitimi ile Türkçe Öğretimi* dersleridir.

Coğrafya grubu derslerinde 1998 programında 5, 2006 programında ise 4 derste değişiklik olmuştur. Bu dersler 1998 programında *Genel Fiziki Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Siyasi Coğrafya, Çevre Sorunları Coğrafyası ve Günümüz Dünya Sorunları* dersleriyken, 2006 programında *Genel Fiziki Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Siyasi Coğrafya ve Günümüz Dünya Sorunları* dersleri şeklinde sıralanmıştır.

Öğretmenlik meslek bilgisi her iki programda da farklılaşan diğer bir ders grubudur. Buna göre 1998 programında toplam 4 ders (*Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Gelişim ve Öğrenme, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme ve Rehberlik*), 2006 programında ise toplam 8 ders (*Eğitim Bilimine Giriş, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme, Program Geliştirme, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Rehberlik ve Drama*) değişikliğe uğramıştır.

Genel kültür grubu dersleri 1998 programında 2, 2006 programında ise 5 derste birbirinden farklılaşmıştır. Bu dersler 1998 programında bulunan *Türkçe I: Yazılı Anlatım ve Türkçe II: Sözlü Anlatım* ile 2006 programında bulunan *Türkçe I: Yazılı Anlatım, Türkçe II: Sözlü Anlatım, Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme, Toplum Hizmet Uygulamaları ve Özel Eğitim* dersleridir.

1998 ve 2006 programında tarih dersleri bağlamında değişiklikler yaşanmıştır. 1998 programında 1 dersin (*Çağdaş Dünya Tarihi*), 2006 programında ise 3 dersin içeriği (*Yeni ve Yakınçağ Tarihi*, *Çağdaş Dünya Tarihi* ve *Türk Eğitim Tarihi*) değişmiştir.

Her iki programda vatandaşlık bilgisi grubunda 1'er derste farklılaşma görülmüştür. Bu dersler 1998 programında yer alan *Vatandaşlık Eğitimi Semineri* ve 2006 programında yer alan *İnsan Hakları ve Demokrasi* dersleridir.

1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarında yer alan ders içeriklerinin farklı özellikleriyle ilgili şu yorumlarda bulunulabilir:

2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında bazı derslerin programa yeni eklendiği, 1998 programında bulunan bazı derslerin yeniden yapılandırıldığı ve 1998 programında bulunan bazı derslerin de programdan kaldırıldığı belirtilmektedir (Ercan, 2009). Bu çerçevede 1998 ve 2006 programlarında yer alan dersleri programa yeni eklenen dersler, programdan kaldırılan dersler, isim ve içeriği değiştirilen dersler ve ismi aynı kalıp sadece içeriği değiştirilen dersler olmak üzere dört alt kategoride incelemek mümkündür:

Programa yeni eklenen dersler kategorisine bakıldığında, bu kategoride 1998 programında olmayan, fakat 2006 programında bulunan dersler ve içeriklerinin verildiği görülmektedir. Bu dersler; Yeni ve Yakınçağ Tarihi, Türk Eğitim Tarihi, İnsan Hakları ve Demokrasi, Siyaset Bilimine Giriş, Temel Hukuk, Antropoloji, Özel Eğitim, Sosyal Proje Geliştirme, Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme, Toplum Hizmet Uygulamaları, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi ile Drama şeklinde sıralanabilir. İçerik bağlamında iki örnek verecek olursak, 1998 programında Türk Eğitim Tarihi diye bir ders bulunmamaktadır. 2006 programına ise diğer öğretmen yetiştirme programlarının genelinde olduğu gibi (Küçükahmet, 2007) sosyal bilgiler programına da içeriğinde "*Türk eğitim tarihinin eğitim olgusu açısından önemi, Cumhuriyetten önceki eğitim durumu ve öğretmen yetiştiren kurumlar, Türk Eğitim Devrimi, Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminin dayandığı temel ilkeler, Köy Enstitüleri, Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulları, üniversiteler ve öğretmen yetiştirme*" gibi konuların yer aldığı Türk Eğitim Tarihi dersi eklenmiştir. Öte yandan 2005 ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programıyla gelen sosyal bilgiler ders içeriğinde sosyal bilim disiplinlerini daha fazla işe koşma anlayışı 2006 lisans programında kendini göstermiş ve programda sosyal bilim disiplinlerini konu edinen derslerin sayısı artırılmıştır (Ata, 2007). Bu bağlamda içeriğinde "*Temel hukuk kavramları, toplumsal düzen ve hukuk kuralları, hukuki olaylar ve hukuki işlemler, hukuk sistemi, Türk hukuk sisteminin tarihsel gelişimi ve günümüzdeki yapısı, eğitim-hukuk ilişkileri*" gibi konular bulunan Temel Hukuk dersi programa eklenmiştir.

Programdan kaldırılan dersler kategorisinde ise 1998 programında yer alan, fakat 2006 programında uygulamadan kaldırılan dersler ve içerikleri bulunmaktadır. Bu dersler; Çevre Sorunları Coğrafyası, Vatandaşlık Eğitimi Semineri, Siyasal Düşünce Tarihi dersleriyle yan alan derslerinden oluşmaktadır. 1997 yılında başlayan yapılandırma sürecinde karşılaşılabilecek olası öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla uygulamaya konulan, sosyal bilgiler öğretmenliğinin yan alanı olarak Türkçeyi işaret eden ve nispeten fazla ders saati sayısına sahip bulunan yan alan dersleri (Türk Dili I: Ses ve Şekil Bilgisi, Türk Dili II: Cümle ve Metin Bilgisi, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Türk Edebiyatı I: Eski Türk ve Türk Halk Edebiyatı, Türk Edebiyatı II: Yeni Türk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı, Konuşma ve Yazma Eğitimi ile Türkçe Öğretimi), ihtiyacın ortadan kalkması gerekçe gösterilerek 2006 programına konulmamıştır (Küçükahmet, 2007; Mentiş-Taş, 2004; Özav, 2001; YÖK, 2006).

İsim ve içeriği değiştirilen dersler kategorisinde aynı özellikleri taşımakla birlikte her iki programda da farklı isim ve içerikte yer alan dersler bulunmaktadır. Bu derslerin gösterdiği değişimde; Sosyal Bilimlere Giriş → Sosyal Bilgilerin Temelleri, Felsefeye Giriş → Felsefe, Sosyolojiye Giriş → Sosyoloji, Psikolojiye Giriş → Sosyal Psikoloji, Ekonomiye Giriş → Ekonomi, Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı

Edebiyat İncelemeleri → Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi → Arkeoloji ile Sanat ve Estetik, Öğretmenlik Mesleğine Giriş → Eğitim Bilimine Giriş, Gelişim ve Öğrenme → Eğitim Psikolojisi, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme → Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme ile Program Geliştirme derslerine dönüşmüştür. İçerik bağlamında değişime örnek vermek gerekirse 1998 programında Sosyal Bilimlere Giriş dersi adı altında “sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramları, sosyal bilimlerde bilgi, her sosyal bilim disiplininin temel kavramları ve birbirleriyle ilişkileri, Coğrafya, Tarih, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Siyaset Bilimi kavramları arasındaki ilişkiler ve sosyal bilim disiplinlerince paylaşılan değişim, zaman, yer, vb. kavramlar” yapılandırılan içerik; 2006 programında Sosyal Bilgilerin Temelleri adı altında bir derse ve “Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramları, sosyal bilimlerde bilgi, sosyal bilimlerin temel kavramları, başlıca sosyal bilimler ve birbirleriyle ilişkileri, sosyal bilgiler programlarının geliştirilmesinde sosyal bilimlerin rolü, sosyal bilgiler öğretiminin felsefi, eğitsel ve tarihsel temelleri, sosyal bilgiler gelenekleri” şeklinde bir içeriğe dönüşmüştür. Bununla birlikte yapılan incelemede özellikle sosyal bilim dallarını içeren derslerde yukarıdaki örnekte de olduğu gibi içeriğin kapsamının genişletilmeye çalışıldığı dikkati çekmiştir. Bu durumun yeni ilköğretim programı içeriğinin yanı sıra sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgileri oluşturan bilim dallarını kaynaştırma becerilerini geliştirmek için mesleki kimlik oluşturacak örgütleyici ders sayı ve içeriklerinin artırılması kaygısından kaynaklandığı ileri sürülebilir (Ata, 2007).

Son kategoride ise 1998 ve 2006 programlarında ismi aynı olan fakat içeriklerinde değişikliğe gidilen dersler ve içerikleri ele alınmıştır. Bu dersler; Çağdaş Dünya Tarihi, Genel Fiziki Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Siyasi Coğrafya, Günümüz Dünya Sorunları, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Türkçe II: Sözlü Anlatım ve Rehberlik dersleridir. Örneğin Günümüz Dünya Sorunları dersi her iki programda da mevcuttur. Ancak 1998 programında içeriği “açlık, fakirlik, insan hakları, nüfus, ırkçılık, vb. sorunların incelenmesi, alternatif görüşler, enerji sorunu ve çözüm önerileri” şeklindeyken, 2006 programında dersin içeriği daha da zenginleştirilerek “doğal afetler (küresel ısınma, depremler, tsunami vb.), çevre sorunları, doğal kaynakların sınırlılığı, açlık, fakirlik, işsizlik, insan hakları, plansız nüfus artışı, ırkçılık, salgın ve bulaşıcı hastalıklar, terör gibi sorunların incelenmesi; bu sorunların çözülmesini amaçlayan ulusal ve uluslar arası kuruluşlar ile farklı yaklaşımlar” şekline dönüştürülmüştür. Bu kategorideki derslerde de genel olarak içeriğin geliştirilerek daha kapsamlı hale getirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sosyal bilgiler kavramının ülkemiz eğitim-öğretim hayatına girişi 1968 yılında gerçekleşmiştir. Bu bağlamda 1968 yılına kadar tek disiplinli yaklaşım çerçevesinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi şeklinde üç ayrı ders olarak örgütlenen dersler, yapılan öğretim programıyla birlikte sosyal bilgiler adını alarak okullarda okutulmaya başlamıştır. Hiç kuşkusuz bu dersin ortaya çıkışı beraberinde dersi öğretecek öğretmen ihtiyacı sorunsalını ortaya çıkarmıştır.

Öğretmen yetiştirmeyle ilgili literatür incelendiğinde 1968’den önce sosyal bilgiler öğretmenliği programının varlığıyla ilgili net bir bilgiye rastlanamamaktadır. Ancak sosyal bilgiler konu alanı içerisinde değerlendirilen tarih ve coğrafya derslerinin öğretmen yetiştirme usullerinin olduğu da bilinen bir durumdur. Bu kapsamda konu değerlendirildiğinde özellikle Cumhuriyet döneminde 1998 yılına gelinceye kadar üç yıllık eğitim enstitüleri, yüksek öğretmen okulları ve eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler dersini verebilecek öğretmenlerin yetiştirildiği görülmektedir (Altunya, 2006; Bayram, 2003; Ercan, 2009; Öztürk, 2005; YÖK, 2007). Ancak sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının tam anlamıyla 1997 yılında başlayan temel eğitimin ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinin bir meyvesi olarak 1998 yılında faaliyete başladığı da bir gerçektir.

1998’den 2012’ye kadar geçen süreç içerisinde sosyal bilgiler öğretmenliği bir dizi evrim geçirmiş, bu kapsamda 1998 ve 2006 yıllarında lisans programı geliştirme çalışmaları yapılmıştır (YÖK, 1998; YÖK, 2006). 1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmeliği lisans programı ders içeriklerinin benzer ve farklı

yönlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı içeriğinde toplam 54 ders bulunmaktadır. Bu dersler sırasıyla öğretmenlik meslek bilisi, sosyal bilimler/sosyal bilgiler, genel kültür, yan alan olan Türkçe, coğrafya, tarih ve vatandaşlık bilgisi grubu derslerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte programda yer alan 15 ders içeriğinin birbiriyle örtüştüğü anlaşılmıştır. İçeriği birbiriyle örtüşen derslerin de sırasıyla genel kültür, öğretmenlik meslek bilgisi, yan alan Türkçe, sosyal bilimler/sosyal bilgiler ile tarih derslerinden meydana geldiği tespit edilmiştir.

2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı ders içeriğinde toplam 59 ders yer almaktadır. Bu derslerin sırasıyla öğretmenlik meslek bilgisi ve sosyal bilimler/sosyal bilgiler, genel kültür, tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi içerikli derslerden oluştuğu belirlenmiştir. Ayrıca programda verilen 15 ders içeriğinin birbiriyle örtüştüğü görülmüştür. Bu derslerin sırasıyla öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, sosyal bilimler/sosyal bilgiler ve tarih derslerinden oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bu anlamda programlarda yer alan derslerin örtüşme durumuyla ilgili olarak çeşitli eksikliklerin bulunduğu ve bu eksikliklerin özellikle öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür ders içeriklerinde yoğunlaştığı anlaşılmıştır.

1998 ve 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının ders sayısı bağlamında benzerlik ve farklılıklarına bakıldığında 1998 programında toplam 54 dersin, 2006 programında ise toplam 59 dersin olduğu tespit edilmiştir. Bu derslerin 1998 programında olup 2006 programında olmayan yan alan grubu dersleri dışında benzer şekilde yapılandırıldığı ve öğretmenlik meslek bilgisi, sosyal bilimler/sosyal bilgiler, genel kültür, coğrafya, tarih ve vatandaşlık bilgisi grubu derslerinden oluştuğu görülmüştür. Bu anlamda 2006 programında yan alan derslerine yer verilmediği, öte yandan coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dışında diğer ders gruplarının sayılarında bir artış yaşandığı belirlenmiştir. Ayrıca her iki programın alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerine önem atfederek programlarda ortalama %50 alan bilgisi, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve %20 genel kültür dersleri şeklinde tasarlandığı ortaya çıkmıştır.

1998 ve 2006 programında yer alan ders içeriklerinin benzerlikleri incelendiğinde, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, tarih, coğrafya, sosyal bilimler/sosyal bilgiler ve vatandaşlık bilgisi ders gruplarında yer alan 1998 programı için toplam 25, 2006 programı için ise toplam 26 ders içeriğinin birbirine benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna ilaveten 2006 programında verilen benzer ders içeriklerinin isim ve içeriğini genel anlamda koruyan dersler, isimleri değiştirilen ancak içeriklerini genel olarak koruyan dersler, içeriği genel anlamda aynı olan ayrılmış dersler ve içeriği genel itibarıyla aynı olan birleştirilmiş dersler olmak üzere dört farklı yaklaşımla tasarlandığı tespit edilmiştir.

Farklılıklar açısından 1998 ve 2006 programları değerlendirildiğinde, sosyal bilimler/sosyal bilgiler, yan alan, coğrafya, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür, tarih ve vatandaşlık bilgisi temaları altında yer alan ders içeriklerinde 1998 programında toplam 29 derste, 2006 programında ise toplam 33 derste farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu ders içeriklerinin ise, programa yeni eklenen dersler, programdan kaldırılan dersler, isim ve içeriği değiştirilen dersler ve ismi aynı kalıp sadece içeriği değiştirilen dersler olmak üzere dört farklı yaklaşımla hazırlandığı belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- *Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programıyla ilgili akademik çalışmalar nitel ve nicel boyutta artırılmalıdır. Özellikle lisans programıyla ilgili öğretmen adayları ve öğretim üyesi/elemanı memnuniyetlerine ilişkin kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.*

- 2006 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında bulunan ders içerikleri yeniden gözden geçirilerek örtüşen dersler sorunu ortadan kaldırılmalıdır.

Kaynakça

- Açıklan, M. (2011). The current status of social studies education in Turkey. *Journal of Social Science Education*, 10 (1), pp. 44–53.
- Altunya, N. (2006). *Gazi Eğitim Enstitüsü: Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Ata, B. (2007). Yeni sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının ilköğretim 2005 sosyal bilgiler dersi (6, 7. sınıflar) öğretim programı açısından değerlendirilmesi. *I. Uluslararası Bilim Çalıştayı (Prof. Dr. Suzan ERBAŞ Anısına)*, 08-09 Mart 2007, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Ata, B. (2009). Sosyal bilgiler ünitesi kavramı üzerine bazı düşünceler. İçinde R. Turan ve diğ. (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I* (s. 25-42). Ankara: Pegem A Yay.
- Bayram, Ö. (2003). *Türkiye’de İlköğretime (6-7-8) Branş Öğretmeni Yetiştirilmesi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler Dersi Programlarının Gelişimi (1946-1982)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: ?.
- Çınar, G. (2004). *İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı İşlevselliğinin Öğretim Elemanı Ve Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoban, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı: Betimsel bir karşılaştırma. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), s. 27-46.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi. İçinde C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 17-52). Ankara: Pegem A Yay.
- Ercan, B. (2009). *Türkiye’de İlköğretim II. Kademeye Sosyal Bilgiler Öğretmeni Yetiştirme Sistemleri (1923-2008)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılcıoğlu, A. (2005). Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sürecine ilişkin eleştiriler ve öneriler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (14), s. 132-140.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanan öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), s. 203-218.
- MEB. (1968). *İlkokul Programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Mentiş-Taş, A. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (1), s. 28-54.
- Merey, Z. ve diğ. (2009). 1998 ve 2006 eğitim fakülteleri lisans programlarının vatandaşlık ve insan hakları eğitimi açısından karşılaştırılması. *I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Hitabı*. s. 443- 450.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publications.
- NCSS. (1992). Curriculum standards for social studies: I. introduction. www.socialstudies.org/standards/introduction. (Erişim Tarihi: 11.12.2011).
- Özav, L. (2001). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı üzerine düşünceler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), s. 165-177.
- Öztürk, C. (2005). *Türkiye’de Düünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar*. İstanbul: MEB Yay.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 1-19), Ankara: Pegem A Yay.
- Sönmez, Ö. F. ve diğ. (2010). 1998 ve 2006 sosyal bilgiler lisans programlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık bilgisi öğretiminde kullanılan bazı kavramları anlama düzeyi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), s. 126-138.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yay.

- Yılmaz, K. (2009). Lisans düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Öğretmen adaylarının görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), s. 31-53.
- YÖK. (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara: ?
- YÖK. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı*. Ankara: ?
- YÖK. (2007). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Meteksan A.Ş.

A Content Evaluation of Social Studies Teacher Education Programs

Summary

Social studies is a course that composed of social and human sciences to improve the civic capabilities of students. Within the school program, social studies includes some disciplines such as anthropology, archaeology, economics, geography, history, law, philosophy, political science, psychology, religion, and sociology, as well as appropriate contents from the human sciences, mathematics, and natural sciences to provide coordinated and systematic study for students. The fundamental aim of social study is to gain students some knowledge, skills and values for a global and interdependent world (NCSS, 1992).

Social studies became a separate course in the early years of 20th century in the world. However social studies was started to teach in 1968 in Turkey. In this case, different courses including history, geography and civics, and taught toward subject-matters approach were combined under the name of social studies in 1968 curriculum and it was determined that social studies was taught in the 4th and 5th grades of elementary schools and 6th, 7th and 8th grades of middle schools (Ata, 2009; MEB, 1968; Safran, 2008). This situation created a new problem: Who will teach social studies?

Before 1968 it is not possible to mention about any social studies undergraduate social studies teacher education programs. Due to using subject matter approach and perception of social studies education as history, geography and civics, social studies were taught by history and geography teachers. From 1968 to 1997 this situation was continued with some changes and reforms done by rulers. In this case social studies was taught by history and geography teachers graduated from three years teacher training institutes (until 1978), teachers' high schools (until 1982) and colleges (Altunya, 2006; Bayram, 2003; Ercan, 2009; Öztürk, 2005; YÖK, 2007).

The process started with reorganization of colleges of education in 1997 is very important about social studies teacher training. In particular Basic Education Law and transition to eight-year uninterrupted and compulsory education required social studies was taught in 4th to 7th grades of primary schools. Then, social studies undergraduate teacher education programs were opened in colleges of education. Within the context of social studies teacher education programs, 1998 and 2006 program developments has been done by 2012. Related literature showed that there are some studies about 1998 and 2006 social studies teacher education programs. These studies can be evaluated in three categories: Studies on 1998 program (Çınar, 2004; Mentiş-Taş, 2004; Özav, 2001), studies on 2006 program in the context of 2005 primary school social studies programs (Açıklan, 2011; Ata, 2007) and comparative studies about 1998 and 2006 programs (Çoban, 2010; Ercan, 2009). However there is any comparative study about the contents of these programs. With this in mind, it is believed that a determination of course contents of 1998 and 2006 social studies undergraduate teacher education programs will contribute to elimination of this deficiency and it will guide to the further studies.

The aim of this study is to examine similarities and differences of 1998 and 2006 social studies undergraduate teacher education programs. These research questions were explored as follows:

1. What are the course contents of 1998 social studies teacher education program?

2. Are course contents of 1998 social studies teacher education overlapped with each other?
3. What are the course contents of 2006 social studies teacher education program?
4. Are course contents of 2006 social studies teacher education overlapped with each other?
5. What are the similarities and differences of 1998 and 2006 social studies teacher education programs?

This study was designed with qualitative approach. Due to enable analyzing current records and examining general tendencies and alternative opinions, document analysis was used (Çepni, 2010). In this case, 1998 and 2006 social studies undergraduate teacher education programs, prepared by Turkish Council of Higher Education, were explored (YÖK, 1998; YÖK, 2006). Furthermore, collected data were analyzed with content analysis (Yıldırım & Şimşek, 2005).

Regarding findings, 1998 program have 54 courses. These courses include topics related to pedagogy, social sciences/social studies, general culture knowledge, Turkish language as an undergraduate minor, geography, history and civics. Besides, there are 15 courses overlapped their contents with each other and contents of them are about general culture knowledge, pedagogy, Turkish language as an undergraduate minor, social sciences/social studies and history.

2006 program have 59 courses. These courses refer to pedagogy, social sciences/social studies, general culture knowledge, history, geography and civics. In addition to this 15 courses like in 1998 program overlapped with each other. These courses belong to pedagogy, general culture knowledge, social sciences/social studies and history. In this case, it is detected that pedagogy and general culture courses have important deficiencies in their contents.

Regarding 1998 and 2006 program, there are some similarities among them. Both of the programs pay attention to topics related to subject matters, pedagogy, and general culture knowledge. Besides, it is possible to say that 2006 program can be admitted as a follow up program of 1998's, because there are 25 courses for 1998 and 26 courses for 2006 program overlapped their contents with each other.

Comparing 1998 and 2006 programs, it is seen that quantities of courses show some differences. For example 1998 program has 54 courses but 2006 program has 59 courses. Furthermore, there are 7 group courses in 1998 program; on the other hand there are 6 group courses in 2006 program. So it is certain to say that courses related to Turkish language group were removed in 2006 program. Also it is seen that there are some differences in the content of courses and contents of 33 courses were changed in 2006 program.